

MANDAL KOMMUNE
Rådmannen

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

DERES REF:	VÅR REF:	SAKSBEHANDLER:	ARKIVKODE:	DATO:
	2013/2247 - 51	Torbjørn Willumsen, 38273007	243	11.12.2017

**HØRING - FORSLAG TIL NY LOV OM TROS- OG LIVSSYNSSAMFUNN
(trossamfunnsloven)**

Det vises til mottatt forslag til en samlet revisjon av lovgivning og tilskuddsordninger for Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunn med høringsfrist 31.12.2017.

Den nye loven skal erstatte følgende tre lover:

- Lov om trussamfunn og ymist anna fra 1969
- Lov om tilskott til livssynssamfunn fra 1981
- Lov om Den norske kirke (Dnk) fra 1996

Høringen angår norske kommuner fordi de gjennom Kirkeloven er pålagt å yte tilskudd til både Den norske kirke og tros- og livssynssamfunn utenom Dnk.

Forslaget innebærer ifølge departementet en samordning og forenkling av lovgivningen og de lovregulerte finansieringsordningene. Det fremmes dessuten forslag til justeringer i ekteskapsloven og gravferdsloven.

Etter at Den norske kirke er blitt et eget rettssubjekt, har Kirkemøtet gjennom vedtak signalisert behovet for ytterligere selvstendiggjøring ved at lovverket endres til en kortfattet rammelov. Departementet sier i høringsnotatet at formålet med lovgivningen skal være å legge til rette for at Den norske kirke forblir «Norges folkekirke», og dette må ses på som en viktig premiss for forholdet mellom stat/kommune på den ene siden og en selvstendigkjort kirke på den andre.

For kommunenivået gjelder to hovedtema. Det ene er spørsmålet om staten skal overta alle overføringene på vegne av det offentlige, og sørge for at Den norske kirke ved Kirkemøtet mottar en rammebevilgning, eller om man skal opprettholde dagens todelte ordning med overføringer fra både stat og kommune.

Det andre hovedtemaet er beregningsgrunnlaget for tilskudd til tros- og livssynssamfunnene. Hva som inngår i beregningsgrunnlaget har konsekvenser for kommunens økonomi. Spørsmålet er hva som er å anse som rimelig ut fra prinsippet om likebehandling mellom Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Den norske kirke finansieres både av stat og kommunene gjennom en lovregulert oppgavefordeling. Den kommunale finansieringen er rettet mot de oppgavene soknene har

POSTADRESSE: BESØKSADRESSE:	TELEFON : 38 27 30 00	INTERNETT: www.mandal.kommune.no
Postboks 905 Rådhuset, Ytre Sandgt. 25	TELEFAKS: 38 27 30 99	E-POST: fellespost@mandal.kommune.no
4509 MANDAL	BANKKTO : 6335.05.22222	ORG.NR: 964 968 519

ansvaret for. Staten finansierer oppgaver som Den norske kirke nasjonalt har ansvar for. Etter at Dnk ble en ny rettslig og økonomisk selvstendig enhet, mener departementet at man bør vurdere om oppgavefordelingen mellom staten og kommunene er hensiktsmessig. De årlige driftstilskuddene var i 2016 på 2 milliarder fra staten, og 3 milliarder fra kommunene for hele landet.

For Mandal kommune er driftstilskuddet for inneværende år på 7,2 millioner kroner. På grunn av store råteskader og behov for vedlikehold av Mandal kirke har staten og Mandal kommune investert kr 12 mill hver til dette prosjektet og kommunen har ytterligere ført opp kr 4 mill i budsjettet for 2018 under forutsetning av at staten bevilger tilsvarende beløp.

Da vil samlet investeringssum utgjøre kr 32 mill. Slike investeringsprosjekt har ikke Mandal kommune forutsetning for å ta alene og det er helt nødvendig med minst 50 % tilskudd fra staten.

Kommunens økonomiske ansvar overfor Den norske kirke er regulert i kirkelovens § 15.

§ 15. Kommunens økonomiske ansvar

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- a. Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker*
- b. Utgifter til anlegg og drift av kirkegårder*
- c. Utgifter til stillinger for kirketjener, klokker, organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd*
- d. Driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold*
- e. Utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring*
- f. Utgifter til kontorhold for prester*

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp. Etter avtale med kirkelig fellesråd kan kommunal tjenesteyting tre i stedet for særskilt bevilgning som nevnt etter denne paragraf.

Kongen kan gi forskrift om kommunenes forpliktelser etter denne paragraf.

Kommunene kan ta opp lån for finansiering av sine forpliktelser etter første ledd bokstav a) og b). De nærmere vilkår for kommunenes låneopptak fremgår av kommunelovens §50.

Representanter for kirkelig fellesråd kan gis møte- og talerett i kommunale organ når disse behandler saker som direkte berører fellesrådets virksomhet.

Kommunenes ansvar er tydelig avgrenset i forhold til trosopplæring. Det statlige ansvaret er prestedstillingene samt regionale og nasjonale organer som bispedømmerådene, Kirkerådet og Kirkemøtet. Av statens bidrag på ca. 2 milliarder går nær halvparten til finansiering av prestedtjenesten. Statlige tilskudd kan ikke benyttes til formål kommunene har ansvar for. Kongeriket Norge er dekket av 1200 sokn som hver for seg utgjør selvstendige rettssubjekt. Soknene har ansvar for totalt 1630 kirkebygg. Soknene er sterkt knyttet til de enkelte kommunene, og dette er et sentralt moment når man skal vurdere de ulike argumentene for og mot statlig overtakelse av de kommunale tilskuddene.

I forslaget til ny rammelov ønsker departementet at Kirkemøtet får frihet til å organisere kirken. Det kan innebære at både de kirkelige fellesrådene og bispedømmerådene kan endres eller opphøre selv om dagens ordning med direkte støtte fra kommunene til soknene fortsetter. Den framtidige organiseringen kan få konsekvenser for det lokale samspillet mellom kommunene og soknene.

Framtidig modell for tilskudd til Den norske kirke

I departementets spørreskjema har departementet stilt opp alternative forslag til den framtidige finansieringen av Den norske kirke:

Alternativ A, i spørsmål 24 i departementets spørreskjema er en videreføring av det kommunale utgiftsansvaret.

Argumenter for dette alternativet er kort oppsummert:

Hensyn til stabilitet og kontinuitet

Balanse i myndighetsfordelingen mellom sentralt myndighetsområde og lokalt myndighetsområde ved soknene

Kommunene som bevilgende myndighet har sikret en direkte kontakt mellom kommune og kirke, for lokalt samarbeid og praktisk, lokalt tilpassede løsninger, forankret i lokale særpreg og tradisjoner

En oppheving av det kommunale finansieringsansvaret for kirken vil da kunne ses som svekkelse av kirkens lokale forankring og samarbeid mellom kommune og kirken.

Dersom kommunenes lovregulerte ansvar for kirken blir opphevet, vil soknenes økonomi være undergitt andre finansieringskilder og andre rammevilkår, og motsatt vil en videreføring av dagens ordning gi soknene en større økonomisk selvstendighet.

En fortsatt lovregulering av et kommunalt og statlig finansieringsansvar for Den norske kirke gir kirken tilgang til flere offentlige finansieringskilder.

En kommunal finansiering av soknene kan sies å ha et demokratiaspekt ved seg, siden det vil være soknenes valgte organer som vil ha disposisjonsretten over de kommunale bevilgningene.

Departementet understreker nødvendigheten av lovregulering av det kommunale ansvaret dersom dagens ordning videreføres. Hvis Kirkemøtet bestemmer en annen organisering, er det viktig at ikke tilliten til at tilskuddene anvendes på best måte i kommunene blir svekket. Bestemmelsen om kommunenes økonomiske ansvar er utformet slik at den forplikter kommunene til å finansiere kirkelige formål og oppgaver.

Alternativ 24 B er at kommunens overføringer opphører og flyttes til staten som sørger for en samlet overføring som disponeres av Kirkemøtet som demokratisk organ, og forvaltes av Kirkerådet som administrativ myndighet.

Kulturdepartementet anfører følgende argumenter for en slik løsning:

Den norske kirke er eget rettssubjekt fra 1.1.2017. Det betyr en økonomisk og rettslig selvstendig enhet på nasjonalt nivå med en selvstendig forvaltningsorganisasjon som kan motta og fordele de samlede offentlige overføringene.

Kirkens organisasjon og ressurser ses i sammenheng, og på selvstendig grunnlag kunne fordele myndighet og ansvar, oppgaver og ressurser. Det gir et større handlingsrom for kirken.

Samlet vurdering av ressursbruk til kirkebyggenes drift og vedlikehold. Vurdering opp mot andre deler av kirkens driftsoppgaver. Det er i dag ulikhet i hvilken belastning kommunene har. En liten kommune med mange gamle kirker og få innbyggere har større belastning enn de kommunene som er i motsatt situasjon.

Full rammefinansiering over statsbudsjettet innebærer en betydelig forenkling av den offentlige finansieringsordning for Den norske kirke, og mindre administrasjon totalt sett.

Ansatte i soknet har ulike arbeidsgivere og dermed ulike regler for arbeidsvilkår. Til tross for at Kirkemøtet vil få større beslutningsmyndighet med én felles statlig rammebevilgning, har Kirkemøtet selv vedtatt at man ikke ønsker denne modellen. Kirkemøtet ønsker å videreføre dagens todelte ordning. Kirkemøtet består av delegater fra hele landet, og vedtaket må tolkes som at man heller ønsker at fordeling av ressurser skjer lokalt. Alternativet er at det bygges opp en sentral kirkelig administrasjon som skal forvalte et drifts- og investeringsbudsjett på nær 6 milliarder.

Kirkebyggene

Forvaltning av kirkebyggene og vedlikehold av disse er et sentralt tema i høringsnotatet.

Dette har sammenheng med det lokale ansvaret for kirkebyggene, samtidig som vedlikeholdsbehovet er stort, spesielt for de eldre kirkebyggene.

Drift og vedlikehold av de 1630 kirkebyggene er en av kommunenes viktigste oppgaver.

Utfordringen er at mange av disse kirkene er gamle og istandssettingsbehovet er beregnet til 10 milliarder kroner. Nærmere 1000 kirkebygg har kulturhistorisk verdi, og 215 av disse er fredet.

I forhold til vern skiller Riksantikvaren mellom fredete kirker (etter Kulturminneloven) og listeførte kirker. Dette er kirker som alle tillegges nasjonal verneverdi.

I Mandal er det spesielt Mandal kirke som det allerede er igangsatt et stort

vedlikeholdsprogram for, hvor staten har gått inn med 50 % av vedlikeholdsutgiftene til nå..

Dette prosjektet er ikke fullført foreløpig, men det forutsettes en statlig finansiering på 50 % av kommende investeringer til prosjektet. Kirkene i Harkmark og Holum har også et vedlikeholdsbehov som må dekkes i årene fremover. For Skjernøy kapell har Fellesrådet ikke direkte vedlikeholdsansvar, men kommunen har tidligere gitt noe tilskudd.

Departementet påpeker at svakheten ved dagens ordning er en manglende helhetsvurdering av vedlikeholdsbehovet på tvers av kommunegrensene. Ved en samlet statlig overføring vil kirken selv kunne prioritere vedlikeholdsbehov. Man vil også kunne bygge opp sentral faglig kompetanse for vedlikehold av eldre og verneverdige kirkebygg.

I høringsnotatet drøfter departementet ulike finansieringsalternativer for kirkebyggenes drift og vedlikehold, blant annet om staten skal redusere kommunenes rammetilskudd og øke tilskuddet til Kirkemøtet som fordeler videre. (Her er det underforstått at kommunene fortsatt gir tilskudd til Dnk).

Departementet konkluderer med følgende:

Departementet kan ikke se at det foreligger hensyn som kan begrunne at ett bestemt utgiftsområde for Den norske kirke som kommunene i dag har ansvaret for, bør trekkes ut og bli statens ansvar.

Departementet ser med andre ord mange fordeler med at kirkebyggene driftes og vedlikeholdes av samme forvaltningsenhet, og at dette vil være en fordel for mange mindre kommuner som har ansvar for mange av de eldste kirkebyggene. Men det er kun ved en full statlig overtakelse at dette lar seg gjøre.

Rådmannen mener at staten bør overta ansvaret for finansieringen av kirken og kirkebyggene, og at de gjør det uten at midlene går veien om kommunen. Rådmannen mener at dette vil sikre likebehandling av kirken i alle landets kommuner og det vil innebære en forenkling og en likebehandling av alle lokale tros- og livssynssamfunn. Rådmannen er ikke bekymret for at en endring i finansieringen vil skade eller redusere kontakten mellom kommunen og kirken. Når behovet er der, viser det seg at kommunen klarer å samarbeide godt med de fleste tros- og livssynssamfunn. Dette uavhengig av finansieringsordningen. Rådmannen mener videre at en statlig overtakelse av finansieringen av kirkebyggene vil gjøre at det er mulig å opparbeide en fagenhet innenfor staten som kan sikre disse kulturhistorisk viktige byggene for framtiden.

Ansvar for kirkegårder og gravplasser

Gravplassforvaltningen er en oppgave som soknene utfører på vegne av alle innbyggerne uavhengig av tro og livssyn. Selv om livssynsmangfoldet tilsier at forvaltningen skjer på nøytralt grunnlag, trekker departementet den konklusjonen at dagens ordning fungerer så godt at den bør videreføres.

Det kan imidlertid oppstå situasjoner hvor soknene ikke utfører forvaltningen i henhold til kommunens prinsipper eller forventninger, og departementet foreslår at kommunene kan henvende seg til Fylkesmannen for å overta dette ansvaret på vegne av allmennheten. I dag er det Bispedømmet som har denne avgjørelsesmyndigheten.

Med unntak av noen få kommuner som har overtatt drift og forvaltning av gravplassene, er det Den norske kirke ved soknene som har dette ansvaret i de fleste kommunene. Siden dette er oppgaver som utføres på vegne av fellesskapet argumenterer departementet for at finansiering av disse oppgavene ikke kan ses på som en del av finansieringen av Den norske kirke som sådan. Det betyr at kommunene fortsatt skal finansiere gravplassene selv om man ender opp med en løsning hvor staten overtar all finansiering av Dnk. Mandal kommune har budsjettet med kr 1,3 mill i tilskudd kirkegårder, gravplasser og krematorium.

Finansieringen av andre tros- og livssynssamfunn:

Tilskuddsordningene til tros- og livssynssamfunn er regulert i trossamfunnsloven og livssynssamfunnsloven. Departementet påpeker flere svakheter ved dagens lovgivning. Reglene kan være vanskelig å forstå, slik at en forenkling og effektivisering er nødvendig. Det er krevende for mange av samfunnene å forstå reglene. I tillegg har administrasjonskostnadene for stat og kommune økt. Departementet peker på at norske kommuner foretar 23 000 utbetalinger, og 18 000 av disse er utbetalinger hvor det bor færre enn 10 medlemmer i den enkelte kommune. De fleste utbetalingene er under 5000 kroner. Mandal kommune har budsjettet med kr 724.000.

I høringsnotatet legger Kulturdepartementet vekt på hvor sterkt tros- og livssynsfriheten står i Norge, og det er et mål at den nye loven styrker dette prinsippet. I forslaget til ny lov prøver man å finne balansen mellom likebehandling mellom samfunnene og Den norske kirke på den ene siden, og at man stiller krav til de samfunnene som mottar støtte uten at det går på bekostning av tros- og livssynsfriheten.

Dagens lovverk gir tros- og livssynssamfunnene en lovbestemt rett til å kreve tilskudd fra stat og kommune. Tilskuddene skal tilsvare det som stat og kommunene budsjetterer med til den norske kirke. Unntaket er utgifter til Den norske kirke for oppgaver kirken utfører for alle landets innbyggere.

Fylkesmannen utbetaler statstilskuddet, mens hver enkelt kommune må administrere utbetalingene til alle de nær 800 tros- og livssynssamfunnene utenom Den norske kirke.

Tre faktorer bestemmer i dag hva tros- og livssynssamfunnene har krav på i offentlig støtte:

1. De budsjetterte utgiftene (fra stat og kommune) til Den norske kirke, fratrukket utgifter som angår landets innbyggere og utgifter som ikke er utgifter til egentlige kirkelige formål.
2. Antallet medlemmer i Den norske kirke
3. Antall medlemmer i det enkelte tros- eller livssynssamfunn

Det er departementets syn at den ulikheten som finnes i rammevilkårene mellom Den norske kirke sammenlignet med de andre tros- og livssynssamfunnene ikke er tilfredsstillende reflektert i lovgivning og tilskuddsgrunnlaget. Departementet mener derfor at medlemstall

for Den norske kirke ikke skal benyttes som regulator for staten når tilskuddsgrunnlaget for andre tros- og livssynssamfunn skal beregnes. En utilsiktet effekt av dette er at når medlemstallet i Den norske kirke går ned, går støtten til tros- og livssynssamfunn opp, og motsatt.

Departementet foreslår derfor at tilskuddene til tros- og livssynssamfunnene i framtiden reguleres i takt med tilskuddene til Den norske kirke, slik disse bevilges og utvikles over tid, og at kirkens medlemstall ikke lenger benyttes som regulator.

Departementet lister opp forhold som ikke bør medregnes når støtten til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes.

1. En stor andel av bygningsmassen til Den norske kirke er vernet eller har annen historisk verdi, og som følge av dette krever et ekstraordinært vedlikehold.
2. Den norske kirke har noen rammebetingelser de andre tros- og livssynssamfunnene slipper unna, som arkivlov, forvaltningslov, innkjøpslov med mer.
3. Den norske kirke ivaretar funksjoner på vegne av samfunnet, i første rekke gjelder dette gravplasser og kirkegårder.

Registrering av tros- eller livssynssamfunnet skal være et vilkår for statlig tilskudd. Gjeldende praksis er at samfunnet ikke skal ha en lære eller virksomhet som er i strid med rett og moral.

Kulturdepartementet skriver i høringsnotatet at man ønsker et tydelig krav om å følge norsk lov. Blant annet ønskes en lovhjemmel for å nekte tros- og livssynssamfunn økonomisk støtte dersom de står ansvarlige for brudd på annen lovgivning. I tillegg må samfunnene tilfredsstille visse verdimeslige vilkår som går inn under definisjonen av tro og livssyn.

Det legges også spesiell vekt på å beskytte barns interesser og at brudd på de lovene som skal beskytte barn kan medføre at samfunn nektes tilskudd. Lovforslaget sier at samfunn som organiserer eller oppmuntrer til oppvekstvilkår for barn som er klart skadelige, skal nektes tilskudd. Tros- og livssynssamfunn som oppfordrer til hat og vold kan nektes støtte.

Departementet foreslår videre i § 6 at man kan nekte støtte til samfunn som tar imot støtte fra stater som ikke respekterer rett til tros- og livssynsfrihet. Disse vilkårene anses som viktige tiltak i arbeid for å motvirke radikalisering i muslimske miljøer.

Når det gjelder likestilling, ønsker ikke departementet å stille mer inngripende krav overfor tros- og livssynssamfunn om likebehandling på grunnlag av kjønn, enn det annen virksomhet er underlagt i likestillingsloven. Men det forventes at samfunnene arbeider med likestillingsspørsmål for å motvirke diskriminering.

Departementet foreslår følgende bestemmelse i lovutkastet:

Samfunn skal når det fremmer krav om tilskudd, skriftlig bekrefte at det er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd i § 4.

Medlemskap:

Dette punktet gjelder prinsipper for medlemskap i alle typer tros- og livssynssamfunn, også innenfor Den norske kirke.

Alle tros- og livssynssamfunn kan lage sin egne interne regler for medlemskap, men for å beregne tilskuddspliktige medlemmer er det viktig at man får et felles sett regler som gir forutsigbarhet og likebehandling. Disse reglene kan avvike fra samfunnenes egne kriterier for medlemskap.

Departementet legger til grunn et prinsipp om aktiv tilslutning til et samfunn, enten av medlemmet selv, foreldre eller verge. Dette for å motvirke at samfunn på egen hånd melder inn medlemmer uten at personen selv vet om dette.

Departementets forslag er at staten ikke er tilskuddspliktig før medlemmet er 15 år.

Medlemmene kan meldes inn tidligere av foreldre eller verge, men det er ved 15 år den enkelte kan melde seg ut på egenhånd. Det er foreslått at barnet kan høres fra det er 12 år.

Departementet foreslår også en nedre grense på 500 medlemmer per tros- og livssynssamfunn for å få tilskudd. Dette vil redusere antall tilskuddspliktige samfunn fra 783 til 123. Departementet mener dette vil gi betydelige administrative forenklinger. I prinsippet er det tilstrekkelig med to personer for å danne et tros- og livssynssamfunn. Dette er en medvirkende faktor til det høye antallet utbetalinger i norske kommuner.

For at systemet ikke skal bli for rigid, åpner man for at samfunn med færre medlemmer kan samarbeide for å komme over denne terskelen. I tillegg skal det være mulig å søke om fritak dersom det er vanskelig å finne noen å samarbeide med.

Det er uklart hva konsekvensen vil bli av å invitere til samarbeid mellom likeartede samfunn, og er derfor vanskelig å ta stilling til. Uten nærmere spesifiserte kriterier for når kravet kan fravikes, er det problematisk å forutsi konsekvensene av en slik bestemmelse. Det anses derfor som mer hensiktsmessig å sette en grense på 50 eller 100 medlemmer og heller fjerne forslagene om samarbeid mellom likeartede samfunn, alternativt unntaksbestemmelser for de som ikke finner noen å samarbeide med.

Høringsmetodikk:

Kulturdepartementet har sendt ut et spørreskjema til høringsinstansene. Dette skjemaet skal besvares elektronisk.

Spørreskjemaet er gruppert i følgende tema:

- Lovens formål og medlemskapsspørsmål
- Registrering og tilskudd
- Den norske kirke
- Vigselsrett, gravplassdrift og andre spørsmål

Departementet forklarer hvordan skjemaet skal fylles ut:

*Høringsinstansene gir uttrykk for sin mening ved å krysse av om de er **enig eller uenig** i det enkelte forslaget. I tillegg blir de spurt om de mener det aktuelle forslaget er **viktig/uviktig** - eller om de ikke har noen bestemt oppfatning om det. Det er ikke nødvendig å ta stilling til eller kommentere alle forslagene.*

På ett område har ikke departementet lansert forslag, men stilt opp alternativer. Det gjelder spørsmål om statlig overtakelse av støtteordningen, eller om disse fortsatt skal være delt mellom stat og kommune.

Høringsmetodikken åpner med andre ord for at høringsinstansene ikke trenger å ta stilling til alle forslag fra departementet. En svarkombinasjon med å si seg enig, men at man mener forslaget er uviktig eller ikke har noen mening kan virke selvmotsigende. Den viktigste grunnen til ikke å ha noen mening er at man på prinsipielt grunnlag mener at kommunen ikke skal mene noe som helst om tema som **ikke** angår kommunens rolle, drift og samfunnsansvar.

Spørreskjemaet er i høringsuttaalelsen lagt fram som en matrise, men selve skjemaet fylles ut elektronisk i en annen versjon enn den papirbaserte.

Venstre kolonne relateres til høringsnotatets kapittel og lovforslagets paragraf. Midterste kolonne er kulturdepartementets nummererte forslag. I høyre kolonne er rådmannens forslag til svar (enig/uenig, viktig/uviktig/ingen oppfatning). Som nevnt ovenfor er det noen av spørsmålene rådmannen mener er et rent kirkelig anliggende, og derfor ikke vil mene noe om.

Mellom de ulike forslagene gis begrunnelsen for det svaret som er avgitt.

Lovens formål og medlemskapsspørsmål

	Forslag	Kommunens oppfatning
Kap. 6,8,18 (i høringsnotatet) § 1 (i forslag til ny lov)	1. Dagens tre lover erstattes av én felles lov om tros- og livssynssamfunn.	Enig Viktig (Dette er svaret dept får elektronisk)
Kommentar (som sendes dept)		

All forenkling av lovverket har en positiv effekt på den kommunale forvaltning og drift, selv om betydningen er større ved opprettholdelse av dagens tilskuddsordninger. En konsekvens av en samordning er en tydeligere likestilling av alle tros- og livssynssamfunn, inklusiv Den norske kirke. En rammelov for Den norske kirke er en videreføring av løsrivelsen fra staten.

Kap.7 § 1	2. Lovens formål skal være å understøtte tros- og livssynssamfunnene	Enig Viktig
Kommentar		

Tros- og livssynsfrihet er en viktig verdi i det norske samfunnet både for den enkelte og som følge av den frivillige innsats dette utløser lokalt. Tros- og livssynssamfunn styrker den enkeltes identitet, og er bærere av viktige verdier som har relevans for etikk og kultur. Tros- og livssynsmangfoldet har betydning for samfunnsutviklingen på lokalt nivå.

Kap. 7 § 1	3. Loven skal definere tros- og livssynssamfunn som «sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn».	Enig Viktig
Kommentar		

Ved en eventuell fortsettelse av dagens tilskuddsordning, er det viktig at disse går til samfunn som tilfredsstillende visse krav til definisjonen av «livssyn» og «tro». (Av den grunn er statlig overtakelse hensiktsmessig fordi den skjønsmessige fortolkningen kan bli mer i samsvar med lovens intensjon.)

Kap. 18 §§ 2 og 3	4. Den gjeldende lovregulerte ordningen om barns tilhørighet til tros- og livssynssamfunn oppheves.	Enig
----------------------	---	------

Kommentar		
-----------	--	--

Dette gjelder paragrafer som ikke er relevante når det settes 15 års grense som beregningsgrunnlag for tilskuddstellende medlemmer.

TEMA Registrering og tilskudd

Kap. 7 §3	5. Det settes som krav for registrering av tros- og livssynssamfunn at samfunnet må ha mer enn 50 eller 100 medlemmer som har fylt 15 år.	Enig Viktig
Kommentar	Mandal kommune er uenig i en nedre grense.	

Med dagens praksis hvor to personer kan danne et trossamfunn og søke støtte, gir dette et betydelig merarbeid for forvaltningen. Det er fortsatt ikke til hinder at færre personer enn departementets forslag kan danne trossamfunn, og sånn sett innebærer ikke forslaget inngrep i religionsfriheten. Dette har kun betydning for hvilke samfunn som er kvalifisert til støtte.

Kap. 7 §3	6. Lovens antallskrav kan oppfylles ved at likeartede samfunn søker om å bli registrert i fellesskap.	Enig Viktig
Kommentar	Avhenger av svar på spm. 5. Mandal kommunes primære syn er at man støtter et forslag om nedre grense på 50 eller 100 medlemmer slik at likeartede samfunn helst ikke trenger å bli registrert i fellesskap. Dersom det likevel skulle bli en grense på 500, støttes forslaget om at likeartede samfunn kan søke om å bli registrert sammen.	

Dersom kommunen fortsatt skal ha ansvaret for tilskuddene, er det ønskelig at saksbehandlingen forenkles slik at likeartede samfunn kan søke om å bli registrert i fellesskap. Men først og fremst ønsker kommunen at staten overtar tilskuddsansvaret, og at man setter den nedre grensen lavere enn 500 medlemmer.

Kap. 7 §3	7. Det gis hjemmel i loven for at antallskravet kan fravikes i helt særlige tilfeller.	Enig Viktig
Kommentar	Dette henger sammen med svaret på spørsmål 5, hvor Mandal kommune mener at den nedre grensen bør settes lavere.	

Kap. 7, 19 §§ 3,4	8. Et samfunn må være registrert for å ha krav på tilskudd og for å kunne tildeles vigselfrett.	Enig Viktig
Kommentar		

Det er naturlig at tros- og livssynssamfunn som skal få tilskudd og vigsle par er registrert slik at det er mulig å føre et visst tilsyn. Registrering er også en forutsetning for å kunne rapportere til fylkesmennene.

Kap. 13 §4	9. Staten skal overta kommunenes finansieringsansvar for tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den	Enig Viktig
---------------	---	----------------

	norske kirke.	
Kommentar	Kommunen ønsker at staten overtar dette ansvaret av hensyn til forenkling for alle parter. Kommunene er ikke involvert i trossamfunnenes drift, og rapportering skjer til fylkesmannsembetene. En eventuell kommunal dialog med ulike tros- og livssynssamfunn bør ikke skje på grunnlag av tilskudd, men som følge av samfunnsmessige forhold uavhengig av økonomi.	

Rådmannen mener at det er mulig å ha dialog med kommunens ulike tros- og livssynssamfunn uavhengig av tilskuddsordninger.

Kap.14 §4	10. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes etter antallet medlemmer i samfunnet over 15 år.	Enig Viktig
Kommentar		

Forslaget eliminerer diskusjonen om kriterier for barns tilhørighet.

Kap.14 §4	11. Satsen for tilskudd per medlem i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal reguleres årlig i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke.	Enig Viktig
Kommentar		

Dette handler om økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, men frikobles fra medlemstallet i Den norske kirke. Dette gir større grad av forutsigbarhet, samtidig som man unngår at støtten til samfunnene økes når medlemstallet i Dnk går ned.

Kap.14 §4	12. Tilskudd til investeringer i Den norske kirkes kirkebygg fra før 1900 skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.	Enig Viktig
Kommentar		

Den norske kirke har ekstraordinære kostnader på grunn av det store antall eldre kirkebygg. Det er derfor viktig at det store vedlikeholdsbehovet i disse byggene ikke er del av beregningsgrunnlaget til samfunnene.

Kap.14 §4	13. Tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn.	Enig Viktig
Kommentar		

Alle tros- og livssynssamfunn nyter godt av Den norske kirkes forvaltning av gravplasser, kirkegårder og krematorier, og det er derfor feil om samfunnene skulle få «dobbel opp».

Kap.14 §4	14. Tilskudd til utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.	Enig Uviktig
--------------	---	-----------------

Kommentar		
-----------	--	--

Den norske kirke er underlagt reguleringer og forpliktelser som andre tros- og livssynssamfunn ikke er omfattet av, som for eksempel forvaltningslov, offentlighetslov, arkivlov og regelverk for offentlige anskaffelser. I tillegg dekker soknene i Den norske kirke hele landet. Ulikheter i rammevilkår bør defineres og holdes utenfor reguleringsgrunnlaget. Kan bli vanskelig å beregne kostnaden. Dessuten kan beløpene være krevende å beregne nøyaktig. Bør være opp til kommunen å vurdere.

Kap.15 §6	15. Samfunn skal kunne nektes tilskudd dersom de mottar bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet.	Enig Viktig
Kommentar	Dette berører kommunens ansvar som samfunnsaktør. Det er en kjent sak at enkelte stater finansierer trosretninger som motarbeider menneskerettigheter og likestilling. Kommunen bør motarbeide radikaliserings. Det er derfor viktig at disse samfunnene ikke får økonomisk støtte som kan oppfattes som aksept til den virksomheten de utøver og det budskapet som forkynnes i disse samfunnene.	

Kap. 17 §7	16. Det skal overlates til fylkesmannen å treffe vedtak om registrering og tilskudd etter loven og å føre tilsyn med virksomheten.	Enig Viktig
Kommentar		

Registrering og tilskudd i regi av staten vil bidra til likebehandling og en ensartet praksis. Det bør ikke være en kommunal oppgave å føre tilsyn med tros- og livssynssamfunn.

Kap. 17 §7	17. Fylkesmannens myndighet etter loven skal kunne ivaretas av ett fylkesmannsembete.	Enig Uviktig
Kommentar		

Det vil forenkle all kommunikasjon mellom stat og kommune dersom det kun er ett fylkesmannsembete som overtar denne funksjonen. Dersom det settes krav til nedre grense for støtte, samt skjønnsutøvelse for unntak, vil ett felles statlig organ lettere få på plass en ensartet praksis for hele landet.

TEMA Den norske kirke		
Kap. 8 §§8-16	18. Særskilte bestemmelser som kun retter seg mot Den norske kirke (kirkelig rammelov) skal gis i et eget kapittel i den nye trossamfunnsloven.	Ingen oppfatning
Kommentar		

Dette anses som et indre anliggende i Den norske kirke som kommunen velger å ikke ha en mening om.

Kap. 8 §§ 10,11	19. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og valg til disse.	Ingen oppfatning
Kommentar		

Dette anses som et indre anliggende i Den norske kirke som kommunen velger ikke ha en

mening om.

Kap.8 §13	20. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om kirkebygg.	Ingen oppfatning
Kommentar		

Dette anses som et indre anliggende i Den norske kirke som kommunen velger ikke å ha en mening om.

Det forutsettes at gravkapell holdes utenfor definisjonen av kirkebygg.

Kap. 8 §16	21. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om, og med hvilke unntak og særregler, forvaltningsloven, offentleglova og arkivlova skal gjelde for kirken.	Ingen oppfatning
Kommentar		

Dette anses som et indre anliggende i Den norske kirke som kommunen velger ikke å ha en mening om.

Kap.10 §12	22. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette om medlemmer av kirken skal betale medlemskontingent.	Ingen oppfatning
Kommentar		

Dette anses som et indre anliggende i Den norske kirke som kommunen velger å ikke ha en mening om.

Kap.8 §9	23. Bestemmelsene om at soknet og Den norske kirke er selvstendige rettssubjekter skal videreføres.	Enig Viktig
Kommentar		

Soknene er med sin lokale forankring selve grunnfjellet i Den norske kirke, og det er på dette nivået enkeltmedlemmene har sin identitet og lokalt engasjement oppstår.

Kap.9 §12	24. Mener du at Den norske kirke skal finansieres ved at: a) dagens økonomiske oppgavefordeling mellom staten og kommunene føres videre eller mener du at b) staten skal overta det ansvaret kommunene i dag har for finansiering av den lokale kirke?	Viktig
Kommentar	Mandal kommune støtter alternativ B unntatt overføring til drift av Fellesrådet og kirkegårder og gravplasser..	

TEMA Vigselfrett, gravplassdrift og andre spørsmål

Kap 19	25. Vigselfrett for tros- og livssynssamfunn skal videreføres	Enig Viktig
Kommentar	Etter at kommunene har fått vigselfansvar, vil det være en avlastning for kommunene at tros og livssynssamfunnene også har vigselfrett. Hvis de mister denne vil de trolig oppsøke kommunen som livssynsnøytralt alternativ.	

Det må ses på som en del av samfunnets religionsfrihet at denne muligheten finnes, og det er heller ikke et mål for kommunene å overta flest mulig vigselfer.

Kap.22	26. Den lokale kirkes ansvar for gravplassdrift og – forvaltning skal videreføres som normalordning	Enig Viktig
Kommentar	Forvaltning og drift av gravplasser er definert som en offentlig oppgave og som skal dekke alle livssyn. Det er unaturlig at ett trossamfunn gis denne oppgaven på vegne av det offentlige. Følgelig bør kommunen ha fullt forvaltnings- og driftsansvar for disse arealene. Kommunen mener i tillegg at eierskap til grunn, og forvaltningsansvar for arealer henger nøye sammen. Gravplassene bør følgelig overføres til kommunal eiendom. Det vurderes som fullt mulig å lage praktiske grensesnitt mellom kommunens og kirkes eiendom ved slik endring. Det samme gjelder forvaltningsgrensesnitt for fellesfunksjoner, eks. parkering.	

1

Kap.22	27. Fylkesmannen skal etter søknad fra kommunen kunne treffe vedtak om overføring av gravplassansvaret til kommunen.	Enig Viktig
Kommentar	Forutsatt videreføring av dagens ordning: En slik bestemmelse vil åpne for at en lokalt kan overføre forvaltningsansvaret til kommunen. Det er positivt, men det bør samtidig kunne treffes vedtak om overføring av gravplassarealer til kommunen.	

Spørsmålet må ses i sammenheng med spm.26, hvor kommunens syn er at gravplassforvaltningen overtas av kommunen. Dette vil gjøre forslaget overflødig.

Kap.22	28. Det ansvaret bispedømmerådet har etter gjeldende gravferdslov, skal overføres til de enkelte fylkesmenn.	Enig Viktig
Kommentar	Forutsatt videreføring av dagens ordning: Dette er en logisk konsekvens av at det er det offentlige er bestiller av forvaltningstjenesten.	

Som for spm. 27 må også 28 ses i sammenheng med svaret på spm. 26, og er overflødig dersom gravplassforvaltningen overtas av kommunen.

Bakgrunn for denne høringsuttalelsen er i stor grad hentet fra rådmannens forslag til Kristiansand bystyre. Saksframstillingen fra Kristiansand er sendt alle kommunene i Vest-Agder.

Som nevnt innledningsvis har departementet lagt opp til at høringen skal besvares via et spørreskjema. Det er anledning til å komme med noen kommentarer i tillegg. Forslaget til svarskjemaet fra Mandal er lagt inn i høringsuttalelsen og er endret i forhold til Kristiansand sitt. Skjemaet vil bli sendt i elektronisk form inn til departementet. Det er en svært omfattende sak kommunene her blir forelagt. Rådmannen har valgt å ha oppmerksomheten på de tema som berører Mandal kommune sitt ansvar direkte nå og det gjelder først og fremst finansiering utbedring og vedlikehold av kirkene.

Når det derimot gjelder kirkegårdene/gravplasser kan en godt se for seg at for å sikre deres allmenne funksjon så bør kommunen enten ta over ansvaret for dem eller fortsette med finansieringen av driften av dem. Begrunnelsen er utelukkende knyttet til at kirkegården/gravplassen skal brukes av alle, og ikke til at kirken gjør en dårlig jobb eller ikke ivaretar gravplassenes allmenne funksjon på en god måte.

Finansieringen av andre tros- og livssynssamfunn

Kulturdepartementet konkluderer følgende når det gjelder statlig overtakelse av finansieringsansvaret for tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke:

«Departementet er kommet til at staten bør overta finansieringsansvaret for de offentlige tilskuddene til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Departementet har i dette spørsmålet lagt særlig vekt på forenklingshensyn. Dagens tilskuddsordninger til tros- og livssynssamfunn har etter departementets syn uforholdsmessig store praktiske og administrative konsekvenser. Den løpende administrasjonen av ordningene står ikke i et rimelig forhold til størrelsen eller omfanget av tilskuddene..

Rådmannen slutter seg til dette uten ytterligere kommentarer.

Som et ledd i forenklingen foreslår departementet at livssynssamfunn med færre enn 500 medlemmer ikke er tilskudds-berettiget. De ber om kommunens tilslutning eller ikke til dette tallet. Rådmannen ser det som vanskelig å ha sterke meninger om dette, men det kan virke som om dette tallet er satt noe høyt og at det i stedet bør være 50 eller 100 medlemmer.

Rådmannen kan ikke se at saken har særlige konsekvenser for barn og unge eller folkehelse. Konsekvenser for økonomi er omtalt ovenfor.

Med hilsen

Irene Lunde
rådmann

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.